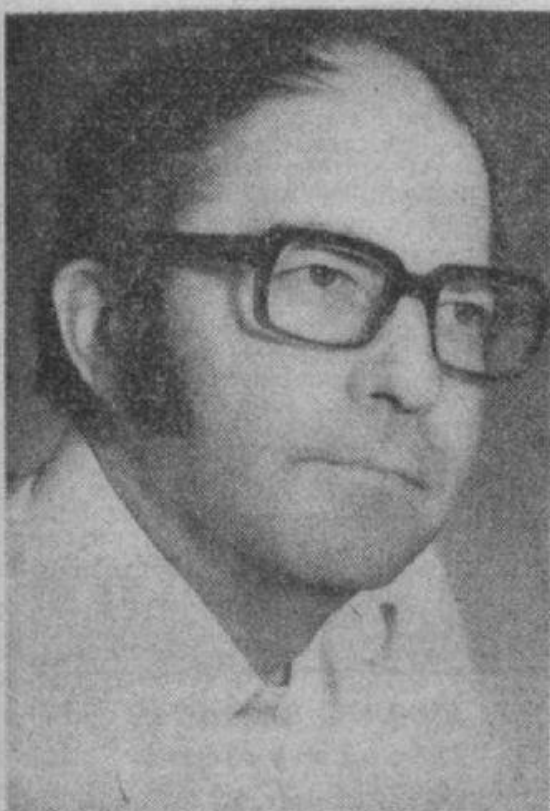

Mākslinieka ceļš mūžībā

BENJĀMIŅA ANCĀNA PIEMIŅAI

Skopās rindās laikrakstā jau bijāpar traucējumu regulāram darbam parādījusies skumīga ziņa, ka Hannoverā-Bucholcā savā dzīvoklī 19. maijā atrasts miris grafiķis un gleznotājs Benjāmiņš Ancāns. Viņa nāves ziņa bija jo pārsteidzošāka, jo vēl tikai dažas dienas pirms tam viņš bija man rakstījis un pāris vēstulēs apspriedis Latgales mākslinieku darbu izstādes organizēšanas jaugtājumus Latgales dienas sarīkojuma ietvaros Krēfeldā, 8. jūnijā. Viņam bija nodota šīs izstādes noorganizēšana un, kā katrai lietai, kurai Ancāns pieķērās ar visu sirdi, arī rūpība ar kādu viņš piegāja minētajai izstādes kārtīšanai, liecināja, ka tā būs laba. Bet liktenis bija lēmis citādāk.

Benjāmiņš Ancāns †

Viņa pēdējo gadu darbi rāda, ka viņš savu garīgo dzimteni mākslā bija atradis krāsu un formu konkrētizētajā abstrakcijā. Viņa spožās krāsas burtiski izkļiedza savu piederību šim mākslas izpausmes veidam un daudzus darbos viņš, rotaļādamies tā kā kādā ziedu plāvā, neplūca ziedus savam krāsu vainagam bez izvēles, bet uzmanīgi taustījās pēc to krāsas un formām, kas vistiešāk izteica viņa aistētikas un arī ētikas pasaules principus. Varētu pat teikt, ka Benjāmiņa Ancāna māksla bija sava veida sakrālās mākslas abstrakcija, kurā netrūka ne tiešu, nedz apslēptu formu un krāsu simbolu, kas visi liecināja par viņa garīgās dzimtenes piederību un kristīgās pasaules apliecinājumu.

Te jāpiezīmē, ka tad, kad runājam par sakrālo mākslu, neatvairami rodas doma par tās funkcionālo pusi, Bībeles vai vismaz kāda svētā tēlošanu baznīcas vai vienkārši ticīgo cilvēku reliģisko prasību apmierināšanai. Ancāna sakrālā māksla funkcionālā momenta nebija. Ancānam eksistēja tikai kāda pasaules skatījuma vizija un tās atspulgs gan jau pazīstamos, gan viņa paša atrastajos simbolu tēlojumos, kas iekusa degošu krāsu laukumu kombinātorikā. Domāju, ka tieši šajos darbos Ancāns sevi parādīja vispārliciecināšāk. Viņa jaunības gadu dažādu stilu un izteiksmju periodi pret nupat apcerētajiem darbiem bija mēģinājumi un taustišanās uz priekšu pa formālās dabas problēmu risinājumu ceļiem, līdz formu rotaļas sāka vērsties kontrolētā un pavisam stingri apzinātā sava pasaules skatījuma atspoguļojumā. Viņa pēdējā laika darbi rādīja, Benjāmiņš Ancāns bija sevi atradis.

Nu viņa acis skata sauli, kuru šai pasaulē viņš tikai nojautis esmojam. Benjāmiņa Ancāna šīs saules ceļš ir galā. Lai viņa paša vizijas Dieva apliecinājumā svēta un un apgaismo viņa ceļu mūžībā.

Juris Soikans

Tikai nepilnu 48 gadu vecumā, viņa dedzīgā mākslinieka sirds pēkšņi apstājās un ne tikai organizējamā izstāde, bet visi iecerētie radošie plāni palika nepaveikti. Mākslinieks dzīvo savā darbā un Ancāns savā negarajā mūžā pierādīja, ka ir īsts mākslinieks, jo pazīstu Benjāmiņu Ancānu jau no 1945. g., kad Altgarģes DP nometnē viņš iesāka savas mākslas izglītības gaitas manā mākslas studijā. Toreiz viņš bija kļuvis tieši 20 gadus vecs un citu audzēkņu starpā izcēlās ar centību un nopietnību. Tak kaŗa laikā iedragātā veselība drīz vien lika sevi manīt un kopš tā laika Ancāns vairs nekad tā īsti neatlaba. Viņa dzīve un darbs saistījās ar mūžīgām bailēm un raizēm par veselību. Tieši tā bija arī